

HRANA

Kdaj in koliko se bo podražila hrana, (še) ni mogoče napovedati

Rast cen ključnih surovin in energentov je razlog za zvišanje prodajnih cen hrane, ki bodo sledile.

Anita Jakuš, GZS - ZKŽP, in Barbara Perko

Ukrajina in Rusija sta na svetovnih trgih izjemno pomembni pridelovalki hrane. Velika nihanja na obeh trgih bi lahko imela posledice tudi na preskrbne verige posameznih držav, posredno pa tudi na trg v Sloveniji, menijo na **Ministrstvu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano**. »Slovenija ni neposredno odvisna od uvoza hrane iz Rusije in Ukrajine oziroma je ta odvisnost izjemno majhna, zato ne pričakujemo večjega tveganja. Ukrajina je zaradi naravnih danosti zelo velika proizvajalka žit in največja svetovna izvoznica sončničnega olja, ki pa ga v Slovenijo ne izvažajo. Dejstvo je, da bodo cene žit v naslednjih mesecih zelo nihale, dokler se ne vzpostavi ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem. V tem trenutku je povpraševanje po žitih veliko, zato cene žit in moke rastejo. Države, ki so uvažale žita iz Ukrajine in Rusije, bodo sedaj iskale te surovine na drugih trgih. Slovenija uvažata pšenico predvsem iz Madžarske in Hrvaške. Poseben problem za Slovenijo predstavlja tudi preskrba z mineralnimi gnojili,« opominjajo na ministrstvu.

Ukrajina je ena najpomembnejših trgovinskih partneric EU, zlasti za koruzo, pšenico in sončnično olje. Iz Rusije EU uvažata predvsem veliko sončničnih semen in oljne ogrščice ter mineralnih gnojil.

Foto: Depositphotos

Potrebna je večja fleksibilnost

Ukrajinsko-ruski spor povzroča predvsem moteno oskrbo z nekaterimi surovinami, zlasti žiti, olji in mineralnimi gnojili. Pojavlja se pomanjkanje materialov, kot so embalaža, steklo in drugi, kar v nekaterih primerih onemogoča pravočasno izdelavo in dobavo živil in pijač. V primeru večjih motenj pri oskrbi s sestavinami se na ravni EU želi doseči dogovor, ki bo omogočal določeno mero fleksibilnosti pri označevanju živil (npr. namesto sončnično olje napis rastlinsko olje) in preprečil morebitne potvorbe živil. Veliko naporov podjetja vlagajo v iskanje alternativnih trgov surovin in vzpostavitev novih dobavnih poti.

Razmere na trgu zahtevajo spremembo cen živil pri trgovcih in v javnih zavodih. Vprašanje je, kako zagotoviti dodatne finančne vire, ki bodo javnim zavodom omogočali pogajanja o spremembi cen.

Slovenija kupuje zelo malo produktov in pridelkov direktno v Ukrajini in Rusiji. Ima pa dogajanje močan posreden vpliv na naše tradicionalne trge, kot so Madžarska, Hrvaška in Srbija. Surovine, ki jih kupujemo v tujini, so namenjene tako prehrani ljudi kot prehrani živali. Največ se uvažata žit, olj, mineralnih gnojil in energentov. Slovenija zaradi svojih naravnih danosti ne more zagotavljati oskrbe z vsemi potrebnimi surovinami.

S težavami se srečujejo vsi sektorji. Izpostavljamo prirejo živali in tudi mlekarski ter žitni sektor.

Prodajne cene se bodo morale zvišati Predsednik uprave skupina Pivka – Delamaris Janez Rebec

pravi, da imajo do naslednje žetve pšenice »načeloma dovolj zalog, ne toliko, kot bi si želeli, a bomo na slovenski ravni nekako prišli skozi«. Prav bi jim prišel kakšen intervencijski uvoz, ki bi jim omogočil še nekaj rezerve.

»V naši proizvodnji smo v največji meri odvisni prav od surovin za krmila ter od energentov, katerih rast se še ni ustavila. Prodajne cene se bodo zato posledično morale zvišati, kdaj natančno in v kolikšni meri pa zdaj še težko napovemo.

Poskušamo se hitro odzvati, a žal se to v naši panogi zgodi vedno z nekajmesečnim zamikom. Pričakujemo, da bi se to moralo zgoditi najkasneje junija, sicer bomo morali proizvodnjo zmanjševati, kar pa je v nasprotju z našim poslanstvom,« poudarja Rebec.

Opozarja pa še na en vidik: »Proizvajamo kakovostno meso, ohranjamo najvišje standarde in si želimo nemotene dobave. Doslej je bila kakovostna hrana relativno poceni, teh podražitev potrošniki ne bodo občutili v tolikšni meri kot pri izdelkih in storitvah drugih panog, ki se dražijo relativno hitreje in še bolj drastično.«

HORIZONTI PRIHODNOSTI

Ukrep: Distribucijska mreža lokalno pridelane hrane

Spodbujanje konkurenčne pridelave in predelave lokalne hrane.

Cene so se dvignile tudi za več kot 70 odstotkov

»Odziv trgov ključnih surovin v naši proizvodnji je bil zaradi vojnega stanja v Ukrajini zelo intenziven, saj so se cene semen in moke v povprečju dvignile med 60 in 73 %, če primerjamo rast cen v obdobju enega leta. Zaostrene razmere so se odrazile tudi na trgu maščob, embalaže,

energentov in posledično višjih stroškov logistike, ki vplivajo na celotno dobaviteljsko verigo,« pojasnjujejo v **podjetju Don don**. »Dobava surovin trenutno poteka nemoteno, si pa želimo čimprejšnje rešitve za konflikt in posledično stabilizacijo na trgu.«

Na celotno dobaviteljsko verigo in proizvodne stroške njihovih izdelkov imajo neposreden vpliv visoke cene energentov. »Eden od ukrepov, ki smo ga sprejeli, je investicija v sončni elektrarni v obeh proizvodnih enotah v Sloveniji, ki je hkrati tudi odločen korak k zmanjševanju ogljičnega odtisa in naš prispevek za bolj trajnostni razvoj,« poudarjajo.

Pri žitih v zadnjih dveh letih dobro samooskrbni

V Sloveniji je samooskrba praviloma višja in bolj stabilna pri živinorejski proizvodnji, z izjemo prašičereje. Drugače je pri rastlinski proizvodnji, saj letina letini ni enaka. »Leta 2020 je bila zaradi rekordne letine in manjše domače porabe samooskrba več kot 100 % pri koruzi, dosegla je 114 %. Zaradi ugodnih pridelovalnih razmer je bila leta 2020 rekordna tudi letina pšenice. Tako se je stopnja samooskrbe pšenice povišala na 57 % ter je skupaj s koruzo in ječmenom vplivala na dvig samooskrbe pri agregatu žito (na 88 %), ki je bila najvišja do zdaj. Pri žitih

smo torej v zadnjih dveh letih dokaj dobro samooskrbni, zahvaljujoč zelo dobrim letinam, predvsem letini 2020 in malce slabši letini 2021,« številke predstavijo na ministrstvu. Manjši je bil lani pričakovani pridelek oljnic.

Nekateri so mnenja, da bi morali več površin posejati z žiti in koruzo. Na ministrstvu menijo, da bi bilo v primeru izrednih razmer mogoče površine, ki se nahajajo v prahi posejati z žiti in koruzo. »Vendar glede na to, da je bilo v letu 2020 in 2021 v Sloveniji v prahi le približno 400 ha njivskih površin, kar je sorazmerno malo, bistvenega vpliva na oskrbo ne bi imelo,« ocenjujejo na ministrstvu.

Pozornost na ministrstvu namenja tudi stanju na trgu mineralnih gnojil. Medtem ko je Slovenija v zadnjih letih mineralna gnojila uvažala s Hrvaške, je bilo lani največ mineralnih gnojil uvoženih iz Ruske federacije. V prihodnje bo tako treba poiskati alternativne tržne poti. Delno bi, opominjajo na ministrstvu, odvisnost od tovrstnih hranil lahko pokrili z nadstandardnimi kmetijskimi praksami za bolj učinkovito rabo gnojil, kot tudi z večjim obsegom zrnatih stročnic in krmnih metuljnic v setveni strukturi.

Za konec poudarjajo, da je nujno ažurno spremljati stanje na kmetijskih trgih in storiti vse za dobro letino v letošnjem in prihodnjih letih. ■